

**Henk Jan van Daal  
Norbert Broenink  
Esmey Kromontono  
Nasrin Tabibian**

**Bevordering van ouderbetrokkenheid  
en ouderparticipatie op basisscholen**

*Een quick scan van behoeften en perspectieven voor  
de provincie Zuid-Holland en de provinciale  
steunfunctie-organisaties*

December 2002



# Inhoudsopgave

<b>Hoofdstuk 1 Probleemstelling en opzet</b>	<b>3</b>
1.1 Vraagstelling	5
1.2 Uitwerking en opzet	5
<b>Hoofdstuk 2 Resultaten</b>	<b>7</b>
2.1 Beleid en behoeften bij tien gemeenten	7
2.2 Onderzoek bij scholen in de tien gemeenten	12
<b>Hoofdstuk 3 Conclusies en suggesties</b>	<b>25</b>
<b>Hoofdstuk 4 Literatuur</b>	<b>29</b>
<b>Bijlage 1 Vragenlijst scholen</b>	<b>31</b>
<b>Bijlage 2 Informanten uit gemeenten</b>	<b>35</b>
<b>Bijlage 3 Benaderde scholen</b>	<b>37</b>



# Hoofdstuk 1

## Probleemstelling en opzet

De provincie Zuid-Holland wil in het kader van haar Diversiteitsbeleid uitwerking geven aan de programmalijn Participatie. Een programmalijn voor 2003 rond de thema's bestuurlijke participatie, participatie in vrijwilligerswerk en ouderparticipatie in het onderwijs dient eind van dit jaar ontwikkeld te zijn. In dit onderzoek staat het derde thema, ouderparticipatie in het onderwijs, centraal. In dit rapport gaan we in op zowel 'ouderbetrokkenheid', de relatie tussen de ouders en de school waar het om het eigen kind gaat, als 'ouderparticipatie', de actieve inzet breder dan alleen voor het eigen kind. Uit een eerder verschenen rapport is naar voren gekomen dat de rol van de provincie zou kunnen liggen in het zorg dragen voor kennisuitwisseling, regionale coördinatie van beleid bij de minder grote gemeenten en het verzorgen van monitoring en evaluatie. De provincie wil ten behoeve van programmaontwikkeling rond ouderparticipatie onderzoek laten doen ter beantwoording van enkele vragen gericht op de aanwezigheid van de behoefte bij gemeenten en scholen aan ondersteuning op het gebied van ouderparticipatie, de rol van de provincie hierbij, en die van de provinciale infrastructuur. De provincie wordt volgens het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) geacht een rol te spelen in de sociale infrastructuur en zou in dat kader willen dat het onderzoek daarbij suggesties aanreikt.

Het is altijd al gebruikelijk geweest dat ouders op gezette tijden contact hebben met onderwijskrachten over hun schoolgaande kinderen. We spreken dan van ouderbetrokkenheid. De laatste decennia is het gemeengoed geworden om ouders van leerlingen wat actiever bij de onderwijsinstelling te betrekken. Bij deze vorm van ouderparticipatie kan het gaan om rechtstreekse participatie bij de besluitvorming over het beleid van de school, als lid van een ouderraad of medezeggenschapsraad, of als meehelper bij uitvoerende en ondersteunende taken, bijvoorbeeld als leesmoeder of als begeleider bij het overblijven. Intensieve ouderparticipatie is te zien als een vorm van vrijwilligerswerk. De laatste jaren lijkt het wat moeilijker geworden te zijn autochtonen ertoe te bewegen actief op scholen te participeren. Het feit dat vrouwen meer zijn gaan werken lijkt daarbij een rol te hebben gespeeld. Gebleken is verder dat onder bepaalde bevolkingsgroepen, vooral nieuwkomers, vormen van vrijwilligerswerk zoals participatie van ouders bij de educatie van kinderen en de onderwijsinstelling minder vanzelfsprekend zijn (Van Daal, 2001; Govaart e.a., 2001). Meer in het algemeen zijn daarom instellingen bezig het vrijwilligerswerk te interculturaliseren (Van Daal en Broenink, 1998). Daarbij worden goede praktijken niet gemist en de overheid kan stimulerend optreden om participatie en vrijwilligerswerk te bevorderen (Van Daal, 2000). Vanuit dat perspectief zijn methodieken ontwikkeld en projecten in het leven geroepen om, bijvoorbeeld met de inschakeling van 'buurtmoeders', de interesse van ouders voor deze zaken te wekken en hen naar een school of buurthuis te leiden (Van Daal e.a., 1998). Ook rond de bevordering van directe participatie in de onderwijsinstelling zijn methodieken ontwikkeld zoals het volgende overzicht laat zien. Onderscheid kan worden gemaakt in methodieken gericht op de ouders en methodieken gericht op de school (o.a. ontleend aan Alta e.a., z.j.).

- Eerstelijns methodiek rechtstreeks op de ouders gericht
  - Nederlandse les voor ouders en voorlichting aan ouders over het Nederlandse schoolstelsel (Kiezen voor delen, SBWR)
  - Basiseducatie cursussen voor volwassen vrouwen voor het stimuleren van onderwijs-ondersteunend gedrag (Basisschool en ouderbetrokkenheid)
  - De ouders bewust maken van de opvoeding die zij aan hun kinderen geven, in samenhang met de opvoeding die zij zelf gehad hebben (De Viersprong)
  - Ouders van groep 7 en 8 betrekken bij de schoolkeuze van hun kinderen na de basisschool (Kiezen na de basisschool)
- Tweedelijns methodieken, gericht op werknemers van belanghebbende instellingen en intermediairs die een brug slaan tussen de ouders en de instellingen
  - A. Werken met intermediairs
    - Onderwijsassistenten veelal uit dezelfde etnische groep verschaffen informatie aan de ouders (Rugzak)
    - Informering en activering van ouders en groepen allochtonen door een intermediaire partij (een betaalde allochtone beroepskracht) (Ouderpunt Overijssel)
  - B. Het coachen en opleiden van werknemers van instellingen en scholen
    - Ouders worden in de rol van deskundigen geplaatst. Informatie-uitwisseling over de ideeën van allochtone ouders over opvoeding. (Ouders informeren leerkrachten)
    - Training van leerkrachten bijv. interculturele communicatie, culturele achtergronden van migranten (Kiezen voor delen)
    - Ontwikkelen van een strategische aanpak bij de bevordering van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie
    - Samenwerking met de peuterspeelzalen voor een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen (De voorschool; Piramide, Kaleidoscoop)

Gemeenten en scholen kunnen baat hebben bij het benutten van methodieken ter bevordering van de participatie en betrokkenheid, en daarbij mogelijk ook ondersteuning gebruiken. De provincie kan in de voorwaardenscheppende sfeer een rol spelen, vooral door de mogelijkheid te bieden de eigen infrastructuur van ondersteuningsorganisaties in te laten zetten. De vraag is of daaraan behoefte bestaat bij gemeenten en scholen, waaruit deze behoefte bestaat en welke bestaande methodieken het meest in aanmerking komen. In het onderzoek wordt de behoefte bij gemeenten en basisscholen aan ondersteuning door de provincie bij de bevordering van actieve participatie in de onderwijsinstelling en andere betrokkenheid in kaart gebracht.

Het is aannemelijk dat de behoefte aan ondersteuning verschillen vertoont al naar gelang de omstandigheden. Die zal gerelateerd kunnen zijn aan enerzijds de aanwezigheid van knelpunten bij de participatie en anderzijds de aanwezigheid van andere hulpbronnen waarover gemeenten of scholen kunnen beschikken. Wanneer het om een school met veel allochtonen gaat kan de ouderparticipatie achterblijven, hetgeen tot behoefte aan ondersteuning kan leiden. In Rotterdam is bijvoorbeeld al veel aandacht besteed aan het stimuleren van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in wijken met veel allochtonen, en zijn ook met steun van de gemeente specifieke ondersteuningsinstellingen aanwezig, hetgeen extra inzet vanuit de provincie mogelijk minder voor de hand liggend maakt. In verband met het tweede onderzoeksthema, de rol van de provincie bij het stimuleren van ouderparticipatie, is het dan ook nodig om onderscheid te maken in de behoefte aan ondersteuning, los van wie deze biedt, en de specifieke behoefte aan ondersteuning door de provincie, bijvoorbeeld omdat andere overheden of organisaties geen of onvoldoende ondersteuning bieden.

Organisaties binnen de provinciale infrastructuur kunnen een rol spelen bij de ondersteuning van gemeenten en scholen. Hier is het van belang om hun eigen capaciteiten (bijvoorbeeld in het overdragen van methodieken), wensen en strategieën in dezen te verkennen. Bij andere partijen kan worden nagegaan aan welke ondersteuning en ondersteuningsorganisaties de voorkeur wordt gegeven.

## **1.1 Vraagstelling**

1. Welke behoefte hebben gemeenten en scholen aan ondersteuning op het gebied van ouderparticipatie?
2. Welke vorm moet die ondersteuning volgens hen krijgen?
3. Voor welke, eerder geïnterviewde, methodieken bestaat draagvlak?
4. Welke rol zou de provincie kunnen vervullen op het terrein van de ouderparticipatie?
5. Welke rol zouden één of meer steunfunctieorganisaties kunnen vervullen?
6. Zou het Verwey-Jonker Instituut daarbij een bijdrage kunnen leveren?

## **1.2 Uitwerking en opzet**

Allereerst zijn bij tien gemeenten telefonische vraaggesprekken gevoerd met ambtenaren die zich bezig houden met ouderparticipatie in het onderwijs (bijlage 1): Besloten is om de regio Rotterdam en de regio Den Haag buiten het onderzoek te houden omdat de provincie zich op het overige deel van de provincie wil concentreren. Nagegaan is welk beleid de gemeente in deze voerde, welke knelpunten er waren en of behoefte bestaat aan ondersteuning vanuit de provincie. Per gemeente is overleg gevoerd over een selectie van ongeveer vier scholen, variërend met betrekking tot het welstandsniveau van de wijk en het percentage allochtone leerlingen. Volgens plan is vervolgens in 38 scholen een telefonisch gesprek aan de hand van een vragenlijst (bijlage 2) gevoerd met het schoolhoofd (of een vervanger). Nagegaan is hoe de situatie is, hoe die beoordeeld wordt en aan welke ondersteuning en methodieken behoefte bestaat. Verder is gevraagd naar de mogelijke rol van de provincie en steunfunctieorganisaties op het terrein van de bevordering van ouderparticipatie. Gevraagd is naar de bekendheid en ervaringen met provinciale of regionale steunfunctieorganisaties.

Om na te gaan welke rol steunfunctieorganisaties kunnen vervullen is het nodig de suggesties van gemeenten en scholen te horen, evenals de capaciteiten en ambities bij de organisaties. Nagegaan wordt ook wat de rol van het Verwey-Jonker Instituut kan zijn bij verder beleid rondom bevordering van ouderparticipatie.





# Hoofdstuk 2 Resultaten

## 2.1 Beleid en behoeften bij tien gemeenten

Gesprekken hebben plaats gevonden met functionarissen van tien gemeenten die informatie konden verschaffen over onderwijs en in het bijzonder ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. Gemeenten verschilden nogal in de aanwezigheid van belangstelling voor het onderwerp. In een gemeente als Gouda vormt het thema een belangrijk onderdeel van het beleid en was de informatieverstrekking uitgebreider dan in sommige andere gemeenten. We geven een overzicht van de voornaamste beleidsthema's, activiteiten, knelpunten en behoeften.

### *Gemeente Naaldwijk*

De gemeente heeft volgens een beleidsmedewerker Onderwijs geen beleidsstukken of nota's over ouderenparticipatie. Het onderwerp maakt niet deel uit van hun beleid. Openbare scholen werden bestuurd door het gemeentebestuur. In de dagelijkse praktijk behartigen de wethouder van onderwijs, de ambtenaren van afdeling onderwijs en de directie de bestuurlijke zaken voor de school. De gemeente Naaldwijk heeft sinds twee jaar de scholen op afstand gezet, net als andere gemeenten in het Westland. Vanuit de gemeente wordt niet meer deelgenomen aan schoolbesturen. De Stichting Buitenlandse Landgenoten (SBL) is sinds anderhalf jaar belast met de bevordering van ouderparticipatie in het basisonderwijs bezig. De ambtenaar verwijst ons verder door naar de scholen zelf, die zouden kunnen vertellen of zij behoefte hebben aan ondersteuning. Hij weet wel dat veel scholen merken dat allochtone ouders niet op ouderavonden komen: "Maar scholen zijn nu zelfstandig." Relatief veel allochtone leerlingen zijn er op het Palet in Naaldwijk (32%), het Tweespan (17%), het Palet in Honselersdijk (14%), de Rehoboth (7%), de Overture (10%).

### *Stichting Buitenlandse Landgenoten*

SBL werkt autonoom en heeft voor twee jaar subsidie gekregen van de gemeente om allochtonenbeleid te ontwikkelen. Dit onderwerp is 25 jaar stil blijven liggen en sinds 3 jaar opgepakt. De dag voor het interview heeft SBL met drie scholen gesprekken gevoerd over participatie van allochtone vrouwen in het onderwijs: "Ze komen alleen maar op school om hun kinderen af te zetten. Op verzoek van scholen worden koffieochtenden georganiseerd om voorlichting te geven over de school. We merkten dat Marokkaanse mannen een verkeerde invloed hebben op de vrouwen. Er was een groep van 15 vrouwen maar die viel uiteen toen mannen roet in het eten gooiden." Men wil het uitbreiden met kooklessen, naailessen etc, waar veel vraag naar is. SBL heeft nu de middelen maar nog niet de mensen en probeert bijvoorbeeld vrouwen te motiveren om leesmoeder te worden. SBL vindt ouderparticipatie nodig omdat vrouwen dan weten wat er op school gebeurt: "We willen de vrouwen erbij betrekken omdat mannen meestal niets doen met hun kennis over de school. Kinderen worden meestal opgevoed door moeders en het is belangrijk dat kinderen van huis uit gestuurd en begeleid worden."

SBL is naar scholen gestapt met het eigen aanbod. Deze week vindt overleg plaats over de organisatie van koffieochtenden. Twee vrouwen bij SBL spreken vloeiend Frans, Berbers, Marokkaans en Arabisch. SBL verzorgt ook Nederlandse en Arabische lessen, en een keer in de maand wordt voorlichting gegeven rond inburgering. SBL wil als tolk functioneren bij de koffie

ochtenden. Men wil vrouwen uit het isolement halen, wat aardig lijkt te lukken. De medewerker denkt dat de school Het Palet graag zou willen meedoen met de koffieochtenden. Zij zit met de directeur in een groep voor de besteding van de VVE-gelden bij taalachterstand. Ook een andere school wil mogelijk meedoen. SBL heeft een kleine bezetting en verslaglegging kost veel tijd. Als men alles formeel zou willen doen wordt hulp van buitenaf nodig geacht. Vanwege het VVE traject rond vermindering van taalachterstand bij 0-6 jarigen is een sociale kaart van de scholen gemaakt. Er is een beleidsplan geschreven vanuit de gemeente. SBL heeft bij een evaluatie en beleidsplan aangegeven dat er over dit onderwerp onderzoek moet worden verricht. Volgens de medewerker is de behoefte aan bevordering van de ouderparticipatie groot. Over wie methodieken zou kunnen ontwikkelen moet men bij SBL nog nadenken. Knelpunt vormen de mannen die veel invloed hebben op het leven van de vrouwen en het voortduren van de taalproblemen. Om een aantal dingen uit te werken en te ondersteunen is er geld nodig. De provincie zou gelden vrij kunnen maken, bijvoorbeeld voor het begeleiden van buitenlanders om programma's op te zetten om hen bij scholen te betrekken. Gedacht wordt aan Mondriaanscholen, met ouders in de klas. Het SBL heeft geen geld om dit soort projecten te doen.

### ***Gemeente Maasluis***

De gemeente Maasluis wil ouderbetrokkenheid opnemen in het beleidsplan. Op 30 oktober is er een plenaire bijeenkomst in het stadhuis met betrokkenen en zelforganisaties. Er is overleg geweest met Forum die een landelijke oudercampagne rond VVE heeft gevoerd. Het initiatief lag bij de gemeente maar er bleek een breed draagvlak te zijn voor dit onderwerp. Er is een enquête gehouden onder de basisscholen door PJ-Partners. Er blijkt behoefte te zijn aan ondersteuning vanuit zowel de gemeente als de provincie rond bevordering van ouderbetrokkenheid. De behoefte van de gemeente aan ondersteuning door de provincie is zowel financieel als inhoudelijk. De ambtenaar heeft contact met een medewerker van de provincie. De provincie zou bijvoorbeeld kunnen adviseren om het project net een andere richting uit te sturen zodat ze subsidie kunnen krijgen. De behoefte aan bevordering van ouderbetrokkenheid is aanwezig, maar geen enkele school doet er actief iets aan. Scholen kunnen moeilijk ouderbetrokkenheid een structurele plaats geven. Nodig is bewustmaking bij ouders over typen scholen, inzicht in het schoolsysteem, en deelname aan vroegschoolse educatie. Scholen met meer dan 35% allochtone leerlingen hebben gretiger gereageerd op het initiatief rond ouderbetrokkenheid dan de overige scholen. Er is verschil tussen openbaar en bijzonder onderwijs.

Scholen: Westhoek (50% allochtoon); Prinses Christinaschool en het Spectrum (33%), De Dijk (vrijwel wit).

### ***Gemeente Gouda***

Ouderparticipatie maakt onderdeel uit van het onderwijsbeleid. Volgens de ambtenaar hebben vooral Brede Scholen belangstelling voor activiteiten rond ouderparticipatie. In de Goudse achterstandswijk Korte Akkeren werken de drie basisscholen en instellingen sinds september 2001 nauw samen. Deze Brede School biedt kinderen uit de wijk en hun ouders voor en na school verschillende activiteiten aan die hun ontwikkelingskansen kunnen vergroten. Hierdoor worden de ontwikkelingskansen voor kinderen in de leefmilieus school, gezin en vrije tijd binnen een wijkgerichte aanpak verbeterd. De gemeente krijgt ondersteuning en advisering van PJ-partners. Er is een projectgroep door de gemeente ingesteld met vertegenwoordigers uit de sectoren Onderwijs, Sport, Cultuur en Welzijn en er is een ambtelijk projectleider. Daarnaast is er een coördinatieteam van de verschillende instellingen, en de scholen hebben gezamenlijk een kandidaat aangedragen. De Brede School Korte Akkeren kent verschillende doelstellingen waarvan het betrekken van ouders een van de doelstellingen is. Hier worden ouders gestimuleerd tot ouderparticipatie op school en in de wijk. Ook worden ze ondersteund bij opvoedingsvraagstukken en door middel van het aanbieden van voorschoolse activiteiten waarbij kinderen

gestimuleerd worden in hun taal en sociaal emotionele vaardigheden. Ouders worden gestimuleerd in hun opvoedingsvaardigheden en attitudes zodat ontwikkelingsachterstanden worden voorkomen.

Verschillende gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan ondersteuning en samenwerking rond de Brede School. De provincie Zuid-Holland heeft een stimuleringsprogramma ontwikkeld waarbij gemeenten gebruik maken van de dienstverlening van provinciale steunfuncties. Het stimuleringsprogramma bestaat uit een adviestraject van maximaal 30 uur waarbij gemeenten ondersteuning krijgen bij hun beleidsontwikkeling. Gouda is in 2001 betrokken bij een pilotproject. De gemeente krijgt voor de looptijd van maximaal twee jaar ondersteuning op maat bij het uitvoeren van taken, coördinatie, procesbegeleiding en specifieke inhoudelijke advisering rond thema's als opvoedingsondersteuning en ouderbetrokkenheid.

De gemeente heeft een aantal plannen en zit met evenzoveel vragen en behoeften aan ondersteuning. Een korte opsomming wordt hier geboden. In Gouda bestaat het Brugproject, waarbij Nederlandse les voor allochtone ouders wordt gekoppeld aan de school. De middelen zijn tijdelijk en gezocht wordt daarom naar een voortzetting van de financiering. Scholen die deelnamen aan het Brugproject hebben daar zeker behoefte aan (in Korte Akkeren, Nieuw-burgvliet, Goejanverwelle, Palet en H.C. Andersenschool). In Korte Akkeren, een achterstandswijk, is in het kader van de Brede School een onderzoek gedaan onder ouders, na de 10-minuten gesprekken. Uit dit onderzoek komen een aantal resultaten naar voren waarmee de gemeente verder wil, en advies kan gebruiken (Belangstelling is er bij De Kindervriend, een RK-achterstandsschool). In de wijk Goverwelle, (nieuwbouw en Oost; een achterstandswijk) wordt met een Brede School begonnen. Na de eerste gesprekken met een wijkteam (met o.a. ouders) en teams van scholen, blijkt dat de wensen van teams en ouders uiteenlopen. Ook hier zou men advies van buiten wensen, en in ieder geval in begin 2003 een uitgebreid onderzoek willen laten doen zoals is verricht in Korte Akkeren (Belangstelling bij RK Carillon, een school in een tweeverdienerswijk met nauwelijks allochtone leerlingen.). In Noord/Kort Haarlem (een wijk met veel allochtonen en achterstand) wordt waarschijnlijk ook een Brede School gestart. Ook daar wordt onderzoek nodig geacht naar de wensen van ouders. De gemeente vraagt zich af hoe splitsing tussen groepen ouders is te voorkomen bij ouderparticipatie. De openbare school wordt steeds 'zwarter', de RK school steeds groter (Belangstelling bij de Wethouder Luidenschool, openbaar; en de Bijenkorf, RK). In Oost wil de gemeente starten met een school met intensieve schooltijden. Ze wil hier de 100% allochtone ouders er intensief bij betrekken (Belangstelling bij de Oosterweide; een opvang- en achterstandsschool). In Bloemendaal Plaswijk bestaat de vraag naar meer veiligheid rond de scholen. De gemeente vraagt zich af of dit ook bij de ouders leeft en welke aanpak geëigend is. (Belangstelling bij De Schakel). In de binnenstad wonen 'veelverdieners' en de gemeente vraagt zich af in hoeverre hier speciaal beleid moet worden gevoerd (Belangstelling bij Casimir, een beetje een eliteschool).

### ***Gemeente Sliedrecht***

Sliedrecht behoort tot het verstedelijkt gebied met 24000 inwoners, en scholen hebben min of meer dezelfde kenmerken. Er zijn geen dorpsscholen die nog de oude structuren hebben. De gemeente heeft een achterstandenbeleid ontwikkeld en daarin is zoiets als betrokkenheid van allochtone ouders van belang. Er zijn geen elitescholen want meestal is het leerlingenbestand gemengd. Bevordering van ouderparticipatie maakt niet expliciet onderdeel uit van het beleid van de gemeente maar wordt wel genoemd in schoolgidsen. De gemeente weet dat scholen er aandacht aan besteden, 'maar ze hebben nooit aangegeven of ze behoefte aan ondersteuning daarbij hebben'.

Scholen: De Wilgenschol (openbaar 20% allochtoon; er is aandacht voor ouderparticipatie; VVE-project; buurtmoederproject, gefinancierd door de gemeente); Henri Dunantschool (aandacht voor; 10 tot 15% allochtoon); Johan Calvijnschool (reformatorisch; vrij wit).

### ***Gemeente Dordrecht***

Volgens ambtenaren is ouderparticipatie een zaak van de scholen zelf. Vorig jaar is de gemeente door PJ Partners benaderd, in opdracht van de provincie Zuid-Holland, om scholen ondersteuning te bieden om ouderparticipatie te bevorderen. Het ging om scholen die onder Het Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid (GOA) vallen. Het project heet School In Samenleving (SIS). Het gaat hier niet om ouderparticipatie in traditionele sfeer, zoals deelname aan een medezeggenschapsraad of ouderraad, maar vooral om deelname door ouders om hen de 'tools' te geven met de schoolcarrière van hun kinderen bezig te zijn. De Stichting Opvoedingsondersteuning (S&O) geeft ondersteuning.

### ***Gemeente Delft***

In Delft is men volgens een ambtenaar Welzijn bezig op een projectmatige manier de Brede School in te voeren. De aanpak is wijkgericht en begonnen is met een aantal pilotprojecten, om het vervolgens verder over de stad 'uit te rollen'. Via de Brede School wil men na schooltijd en rondom de school een infrastructuur opbouwen waarin o.a. zorg en opvoedingsondersteuning een plaats krijgen. Per wijk zijn er 'programmamakelaars' die dit moeten initiëren. Het gaat om drie partijen: scholen, buitenschoolse opvang en ouders. Het project is gericht op buitenschoolse activiteiten. In de wijk zijn wijkwerkgroepen, met daarin onder andere ouders, bezig. De Brede School is voornamelijk gericht op buitenschoolse activiteiten en participatie van ouders daarbij is belangrijk. Het project is echter niet gericht op ouderparticipatie binnen het onderwijs. Er bestaat een klankbordgroep waarin naast migrantenorganisaties ook een ouder is vertegenwoordigd (wel een actieve ouder zoals een voorzitter van een MR). Migrantenorganisaties zijn vertegenwoordigd omdat er in bepaalde wijken een hoge concentratie is van allochtonen. De Brede School moet daar goed op aan sluiten, zodat een goede samenhang ontstaat.

De provincie is nu in beeld bij een pilot over begeleiding binnen het voortgezet onderwijs. De gemeente wil graag de contacten intensiveren en samenwerken bij een aantal nieuwe plannen, zoals een ondersteuningstraject voor scholen en kinderopvangcentra. Naast fysieke huisvesting wil men graag samenwerking stimuleren. Het idee van Kindercentra wordt omarmd door de gemeente en ondersteuning van de provincie is daarbij wenselijk.

De ambtenaar belast met de Brede School heeft vooral zicht op openbare scholen. De Jan van Meerschool (witte school binnen de grachtengordel) is één van de pilotscholen. Hier is er een goede ouderparticipatie, waarbij ouders zelf initiatieven nemen. De Omnibus is een grote, echte zwarte, school die hemelsbreed verschilt van de Jan van Meerschool.

De ambtenaar Onderwijs heeft geen zicht op wat er op scholen gebeurt. Het beleid voor openbare scholen is uitbesteed aan een aparte organisatie. De gemeente heeft ook geen beleid op het terrein van ouderbetrokkenheid en participatie. Wel verzorgt de gemeente cursussen voor allochtone ouders over opvoeding en onderwijs in Nederland, niet direct gekoppeld aan schoolgaande kinderen. Deze cursussen worden uitbesteed aan de schoolbegeleidingsdienst of het Regionaal Steunpunt Allochtonen.

### ***Gemeente Gorinchem***

In Gorinchem zijn vooral Marokkanen en Turken aanwezig. Er is aandacht voor ouderparticipatie vanuit de Brede School. De laatste twee jaar zijn initiatieven van de grond gekomen gericht op oudkomers. Er zijn drie ouderkamers – met een gastvrouw – ingericht waar ouders kunnen inlopen. Twee ervan zijn gevestigd in een school. Ouders ontmoeten elkaar daar. Er worden thema's behandeld met het doel ouders te betrekken bij de schoolcarrière van hun kinderen en aandacht te geven aan opvoedingsondersteuning. De kamers staan voor iedereen open maar

worden in de praktijk vrijwel uitsluitend gebruikt door allochtone ouders. Verder is er een methodiek ontwikkeld getiteld, Piramide, voor ouders van kinderen van 2 tot 6 jaar. Het gaat om verbetering van de educatieve kwaliteit van opvang en onderwijs en een betere aansluiting tussen beide, voorkoming van vroegtijdige achterstand en bevordering van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Veel initiatieven zijn gericht op allochtonen die door taalproblemen minder betrokken zijn bij de school. Het Centrum Integratie Bevordering uit Dordrecht (CIB) doet huisbezoeken bij allochtone gezinnen met jonge kinderen, met financiering vanuit de provincie. Dit is volgens de ambtenaar een goede manier waarop de provincie betrokken kan zijn. Verder bestaat het project 'Samen Leren'. Binnenkort wordt een project ouderparticipatie gestart door het CIB. De gemeente zou graag zien dat projecten gericht op opvoedingsondersteuning intensiever gaan samenwerken en dat een koppeling met de scholen plaatsvindt. Er is voor dit project bewust gekozen voor een wijk met minder allochtonen. De ambtenaar weet niet of bij andere scholen dan die waar speciale projecten zijn ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie een probleem is. Wel zouden er steeds minder vrouwen die werken beschikbaar zijn voor activiteiten op scholen, 'maar alle medezeggenschapsraden zijn nog bezet'.

De Baanbreker is een echte zwarte school, en is de school waar ook een ouderkamer is ingericht. De Mariëngaarde is een school met ongeveer 40% allochtonen (in de dependance is ook de ouderkamer). Bij de Samen Onderweg school (PC) is onbekend in hoeverre ouderbetrokkenheid een probleem vormt. De Floris van Dalemschool is gelegen in een dorpje tegen Gorinchem aan en is interessant vanwege het 'dorpse' karakter.

### ***Gemeente Zoetermeer***

Zoetermeer heeft drie wijken waarin relatief veel kinderen op school zijn met een achterstandscore (' hoge gewichtsscores' worden bepaald door factoren als de aanwezigheid van allochtone ouders, veel voorkomen van echtscheiding, taalproblemen): Palenstein, Meerzicht en Buitenweg. Wanneer een school hoge scores heeft kunnen daar meer middelen (tot twee maal zoveel) naar toe worden gesluisd. In het geval van een hoge score wordt gebruik gemaakt van programma's in het kader van Gemeentelijk Onderwijsachterstandsbeleid, Voor- en Vroegschoolse Educatie en de Brede School. In Palenstein is een Brede School opgezet onder leiding van een coördinator voor twee dagen per week. Er is een inventarisatie verricht van voorzieningen in de wijk die bij het project betrokken kunnen worden, waarna een actieplan is opgesteld. Hierbij was PJ Partners betrokken. Die stelde voor om in de wijk een cursus voor ouders met kinderen op school te laten geven door S&O. Deze organisatie is overigens al actief in de wijk. In de gemeente heeft men gemerkt dat in sommige gevallen programma's worden opgezet die ' heel wat rompslomp met zich meebrengen.' Bij het opzetten van het VVE programma werden allerlei voorwaarden opgelegd aan scholen die meededen. Zo moesten leerkrachten gaan werken met geheel nieuwe taalprogramma's. Dit leverde erg veel extra werk op: " Daarom denken sommige scholen: Laat ons maar doormodderen want anders kost het te veel extra werk." In de gemeente wil men zeker met de provincie rond de tafel gaan zitten in verband met de bevordering van ouderbetrokkenheid, maar het wordt belangrijk gevonden om tot een geïntegreerde aanpak te komen: " Het moet meerwaarde opleveren en niet alleen meer werk. Het moet uitdrukkelijk door scholen zelf gewenst worden." Scholen: De Saffier (openbaar), De Watersnip (openbaar); Prins Florisschool (christelijk); Prinses Beatrixschool (christelijk/jenaplan).

### ***Gemeente Leiden***

In de gemeente Leiden heeft bevordering van ouderbetrokkenheid bij scholen niet de hoogste beleidsprioriteit. Wel is men bezig met projecten als de Brede School (in drie wijken), schoolbegeleiding, volwasseneneducatie, ICT op scholen, de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Men vindt dat aandacht voor bevordering van ouderbetrokkenheid en ouderpartici

patie een zaak is van scholen zelf. Scholen: De Viersprong (70% allochtoon); Tulderschool; Lorenz (wit); De Dolfijn; De Haanstra; El Risjele (Islamitisch).

### ***Gemeente Katwijk***

De belangrijkste groepen allochtonen in Katwijk zijn Turken en Marokkanen. Binnen deze groepen zijn zelforganisaties opgericht die ook ondersteuning krijgen van de gemeente. Er zijn in Katwijk twee 'betrekkelijk zwarte' scholen. Katwijk is bezig met beleid te ontwikkelen rond thema's als VVE en GOA (in het kader waarvan taalonderwijs, relevant in verband met ouderbetrokkenheid, wordt gegeven) en wil ook zelforganisaties hierbij betrekken. Er zijn nog geen Brede Scholen, en ook geen plannen daartoe. Wel vindt men dat 'natuurlijk' de welzijnssector in aanmerking komt wanneer men iets wil doen aan bevordering van ouderbetrokkenheid. Men is voor vroege opsporing van kinderen met risico's (autochtoon of allochtoon) via bijvoorbeeld consultatiebureaus en bibliotheken. In de gemeente heeft men wel belangstelling voor de plannen van de provincie, maar de precieze wensen zijn nog niet uitgekristalliseerd. Gevonden wordt dat de provincie tegemoet moet komen aan waar behoefte aan is. Daarbij zou uitdrukkelijk aansluiting moeten worden gezocht bij bestaande programma's. Men zou het liefst een doelgroepenbenadering zien, bijvoorbeeld gericht op taalverwerving.

## **2.2 Onderzoek bij scholen in de tien gemeenten**

### ***Kwantitatieve gegevens***

In totaal zijn bij 38 scholen telefonische interviews gehouden, meestal met de directeur. Het gaat niet om een representatieve steekproef. Getracht is om scholen met weinig of geen en scholen met veel allochtonen in het onderzoek te betrekken. In de volgende tabellen is aangegeven hoe de steekproef eruit ziet.

#### **Percentage leerlingen van allochtone afkomst**

< 10%	16
10-25%	6
25-50%	5
> 50%	11
Totaal	38

#### **Wat is de (religieuze) achtergrond van de school:**

Openbaar	18
Rooms-katholiek	7
Protestants Christelijk	10
Anders (reformatorisch)	1
Missing	2
Totaal	38

Sommige vragen relevant in verband met ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn gekwantificeerd. Hier volgen enkele tabellen met de resultaten.

#### **Is er binnen uw school actieve aandacht voor ouderparticipatie (betrokkenheid)?**

Ja	38
Nee	0
Totaal	38

**Hoe functioneert het beleid?**

Goed	14
Redelijk	3
Slecht	2
Missing	19 (vooral omdat geen beleid op papier staat)
Totaal	38

**Zijn er knelpunten bij het betrekken van (allochtone) ouders? Zo ja welke:**

Nee	12
Ja	
- Ouders zijn moeilijk te bereiken	6
- Taalproblemen	18
- Culturele verschillen	8
- Onbekendheid van ouders met het schoolstelsel	7
- Te kort aan faciliteiten / mensen	
- Anders:	2
Nvt	1
Soms	1
Missing	2

*Meer antwoorden mogelijk*

**Bent u van plan de activiteiten uit te breiden?**

Ja	13
Nee	12
Anders	3 (blijft gelijk, wacht op nieuwbouw, Brede School)
Missing	10
Totaal	38

Uit de tabellen blijkt dat er in verschillende scholen problemen bestaan rond betrokkenheid van allochtone ouders. We zullen hier nu aan de hand van kwalitatief materiaal uitgebreider op ingaan.

### ***Knelpunten en behoeften bij scholen per gemeente Kwalitatieve analyse***

We geven hier van scholen per gemeente enige indrukken weer. Omdat gebleken is dat vooral scholen met veel allochtone leerlingen knelpunten ervaren rond ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie is de situatie bij tien betrekkelijk tot zeer 'zwarte' scholen uitvoeriger beschreven.

***Delft***

In Delft is bij vier scholen onderzoek gedaan, waaronder drie 'witte' met minder dan 5% allochtonen en één echte 'zwarte' school (De Omnibus met 90% allochtone leerlingen). De gemeente is per wijk bezig met de Brede School. Bij de zwarte school De Omnibus is gestart en twee andere scholen volgen binnenkort. In de vierde school wordt aangegeven dat men niet betrokken is bij de Brede School. Bij de witte scholen is een expliciet beleid rond ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie ontwikkeld en het wordt weergegeven in schoolgidsen en draaiboeken voor de ouderraad. Bij de Jan Vermeerschool is een aparte stichting opgericht voor overblijven, buitenschoolse opvang en peutergroepen met de Brede School in het achterhoofd. Echte methodieken worden niet gehanteerd. Bij de Oosterpoort bestaat een aanpak vanuit de Jenaplanstichting, maar dit is niet specifiek gericht op het betrekken van ouders.

*De Omnibus* heeft op twee locaties in Delft in totaal 350 leerlingen. In de ene locatie is 70% allochtoon, en in de andere zelfs 100%. De school krijgt extra aandacht vanuit de gemeente in het kader van het Gemeentelijk Onderwijsachterstandsbeleid (GOA). In het kader daarvan worden oudercursussen gegeven waarbij in Nederland gangbare concepten rond het onderwijs en de puberteit worden uitgelegd. Ook is er een overblijfvoorziening aanwezig. De school doet mee aan de wijksgewijze aanpak van de Brede School vanuit de gemeente. Het schoolhoofd is niet helemaal positief over de Brede School: "Het gaat hier om een welzijnsaanpak waarvoor de schoolomgeving wordt gebruikt. We zouden liever iets doen dat echt op de school is gericht."

In de school vindt men ouderparticipatie nodig omdat opvoeden wordt gezien als gezamenlijke taak van ouders en scholen. Men merkt echter dat het lastiger is om allochtonen te bereiken dan autochtonen. Het schoolhoofd denkt dat het vooral komt door taalproblemen. Schriftelijke communicatie gaat moeilijk vanwege de aanwezigheid van een groot aantal nationaliteiten. Vaak komt er een lage respons van de allochtone ouders, en bijvoorbeeld ouderavonden worden slecht bezocht. Sommige zaken gaan redelijk, zoals het bijwonen van de rapportbesprekingen en het meegaan met schoolreisjes. Er wordt niet gewerkt met voorleesmoeders. Naast de taalproblemen lijken ook cultuurverschillen belemmerend voor de ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie te werken: "Veel ouders menen dat het de taak van de school is om kinderen op te voeden."

Men probeert in wezen vooral via de kinderen contacten met de ouders te leggen en de school wil vasthouden aan de gekozen individuele aanpak, ook al kost dit veel energie. Bij de gemeente heeft men in het kader van de VVE een aanvraag lopen voor een 'onderwijskansenproject' en een 'contactoudermodel'. De school zou best steun vanuit de provincie kunnen gebruiken, maar het moet de school niet teveel rompslomp opleveren: "Geld is prettig, maar overleg is dat minder."

### ***Gorinchem***

Vier scholen zijn in het onderzoek betrokken: een echte zwarte school (De Baanbreker met 90% allochtonen), twee gemengde scholen (23% en 36%) en een witte school (uit een dorpje in de omgeving) zonder allochtone kinderen. Binnen Gorinchem wordt de Brede School ontwikkeld, met vooral aandacht voor ouderkamers. Twee scholen zijn of worden erbij betrokken, één sinds kort en één volgend jaar als de nieuwbouw gerealiseerd is. Bij de drie witte en gemengde scholen participeren ouders op verschillende manieren. Het gaat om feestcommissies, ouderraden, commissies die de ramen versieren, remedial teaching, leesouders, een PR commissie, overblijfmoeders, verkeerscommissie, en hulp bij evenementen. Alle schoolhoofden vinden betrokkenheid en participatie van de ouders belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen, 'omdat je een gezamenlijk basis creëert.' Bij gemengde scholen ziet men dat allochtone ouders minder participeren en betrokken zijn en dat kan volgens hen spanningen opleveren doordat verschillende categorieën ouders ontstaan. Omdat het niet lukt met briefjes allochtone ouders te betrekken hanteert men op een van de scholen de persoonlijke benadering. Opgemerkt wordt wel dat allochtone ouders best betrokkenheid willen tonen maar dat de taal, bijvoorbeeld bij het overblijven, een struikelblok vormt. Naast de Brede School met haar ouderkamers worden andere methodieken gebruikt. Bij De Baanbreker gaat het om de Piramide, gericht op het voor-schoolse (CITO). Op een school rijdt een schoolbus, bestuurd door een ouder, die kinderen ophaalt. In de school in het dorpje worden geen methodieken gehanteerd. Daar zien ze verschillen tussen ouders uit het dorp en uit de nieuwbouwwijk, maar die leiden niet tot verschil in participatie. Een school wil opvangouders onder brengen bij de organisatie Arkelstad, een instelling voor sociaal-cultureel werk, via welke ze worden geschoold en betaald kunnen participeren. Het schoolhoofd noemt gebrek aan vrijwillige inzet als probleem. In een andere school vinden ze scholing van ouders niet nodig. Er is daar een werkgroep participatie, met onder meer docenten, aanwezig. De gemeente heeft een sturende rol via de Brede School maar



voegt geen middelen toe. De provincie is niet echt in beeld, maar zou de gemeente kunnen ondersteunen en kennis kunnen helpen verspreiden.

Van de 160 leerlingen van de openbare school *De Baanbreker* in Gorinchem is 90% allochtoon. Het percentage allochtonen is in zeer korte tijd sterk toegenomen. Deelgenomen wordt aan een project Brede School. Er wordt onder meer samengewerkt met de instelling Arkelstad, de stichting Kindercentra waarmee een project Samen Leren bestaat, en de GGD. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie heeft grote aandacht, maar verloopt toch nog steeds moeizaam. Belangrijke obstakels worden volgens de school gevormd door taalproblemen en cultuurverschil. Zo mogen sommige moeders 's avonds niet buiten komen, wat betrokkenheid en participatie in de avonduren belemmert. Men merkt wel dat barrières door cultuurverschillen steeds minder op de voorgrond komen te staan.

In de school vindt men ouderbetrokkenheid van belang in verband met de ontwikkeling van het kind, maar ook om zo het onderwijs effectiever te kunnen laten verlopen. Het beleid is sinds kort, als onderdeel van het schoolbeleidsplan, op schrift gesteld. Er wordt van alles gedaan om betrokkenheid te bevorderen. Er is een ouderkamer ingericht. Men is nu bezig te beginnen met verbetering van contacten bij kleuters. Betrokkenheid in de voorschoolse periode krijgt veel aandacht. De Piramide-methodiek wordt gebruikt, maar moet zijn nut nog bewijzen vindt men. Men zit al samen met peuters in een gebouw en hierdoor kan de betrokkenheid op natuurlijke wijze groeien. Deelname van ouders bij schoolreisjes verloopt goed. Er wordt niet gewerkt met leesmoeders. Het betrekken van ouders bij een ouderraad gaat moeilijk. De school wil graag doorgaan met het beleid gericht op ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, en denkt vooral aan de gemeente als facilitator in het kader van de Brede School.

### **Gouda**

In Gouda zijn gesprekken gevoerd bij vijf scholen. Kennelijk leeft het onderwerp ouderbetrokkenheid en participatie bij de scholen. Bij weinig scholen wordt aangegeven dat voldoende ouders participeren. Als dat wel zo is, dan gaat het om een school met hoog opgeleide ouders. De scholen in 'betere' wijken hebben het makkelijker wat ouderparticipatie betreft. Ondanks het feit dat steeds meer vrouwen gaan werken, proberen tweeverdieners toch een manier te vinden om op school te helpen. Allochtone ouders zijn, zoals elders, minder actief op school, maar volgens een directeur zijn de problemen met allochtone ouders vergelijkbaar met die van laaggeschoolde autochtone ouders. De participatie binnen deze groep is eveneens beperkt. Milieu en opleidingsniveau van ouders lijken belangrijker factoren te zijn dan etniciteit als het om ouderparticipatie gaat. Dit wil niet zeggen dat etniciteit geen rol speelt.

Scholen doen wat ze al jaren doen om ouders te betrekken bij de school. Hun activiteiten zijn niet altijd te vatten in 'beleid' of een 'methodiek'. Een paar scholen hebben het 'Brugproject' als methodische aanpak genoemd. Een probleem is dat scholen met een project beginnen en moeten stoppen vanwege geldgebrek wanneer het eenmaal loopt. Dat was het geval bij een opvoedcursus. Men vindt dat de provincie of gemeente zouden moeten zorgen voor continuïteit en inbedding van geslaagde activiteiten door structureel middelen beschikbaar te stellen. Scholen weten niet goed van wat ze van de provincie kunnen verwachten. Als ze iets willen is het geld en het bij elkaar brengen van partijen die hun expertise op de school in kunnen zetten.

De school *Nieuw Burgvliet* met 170 leerlingen ligt in de wijk Kort Haarlem in Gouda. Doordat steeds meer allochtonen in de wijk kwamen wonen is het een 'zwarte' school geworden. De autochtonen die zijn overgebleven hebben een laag opleidingsniveau. Daarom wordt gesproken van een achterstandsschool. De school maakt veel werk van het bevorderen van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, zonder dat dit in een notitie wordt geëxpliciteerd. Men wil ouders erbij betrekken omdat anders domweg bepaalde activiteiten niet kunnen worden uitgevoerd. Er zijn rapportbesprekingen en 10-minutengesprekken. Er is een ouderraad en een medezeggen

schapsraad. Verder werken ouders mee bij de uitleen van boeken voor leerlingen uit groepen 1, 2 en 3, wordt voorgelezen voor de lagere groepen, zijn er mogelijkheden voor overblijven, worden spelletjesmiddagen georganiseerd en wordt aan handvaardigheid gedaan. Ongeveer 15 ouders participeren actief. Het beleid om ouders er meer bij te betrekken heeft de laatste tijd echter steeds minder resultaat. Zowel onder allochtonen als autochtonen bestaat veel 'schroom' om actief te participeren: schroom wordt als belangrijkste hindernis voor participatie gezien. Met bepaalde categorieën ouders bestaat überhaupt weinig contact. Daarbij gaat het zeker niet alleen om allochtone ouders. Omdat het om een achterstandswijk gaat zijn, volgens het schoolhoofd, de problemen van autochtonen en allochtonen vergelijkbaar. Daar komt nog bij dat veel autochtone moeders de laatste tijd zijn gaan werken waardoor ze weinig tijd voor participatie hebben. Op de school wordt ruimte geboden voor twee speciale projecten. Allereerst is er het Brugproject in het kader waarvan samen met Stichting Welzijn Gouda taallessen worden gegeven aan allochtone moeders. Daarnaast wordt door deze stichting samen met Stichting Opvoedingsondersteuning (S&O) een opvoedcursus geboden aan Berbersprekende en autochtone ouders. De school zou deze projecten graag structureel willen aanbieden omdat er steeds meer allochtone kinderen en ouders komen, maar 'weet niet waar het geld vandaan zou moeten komen.' In de school zou men best nog intensiever ouderbetrokkenheid en –participatie willen bevorderen: "Ook al gaat het moeilijk, we moeten het blijven proberen door ouders steeds te blijven vragen en hen te motiveren om te participeren. Dit is niet echt een methodiek. We moeten het zelf doen. Daar zijn op zich de gemeente of provincie niet bij nodig. We zouden ook wel een opvoedcursus willen laten geven voor autochtone ouders. De provincie zou zoiets en de twee andere projecten structureel kunnen financieren. Die heeft nu geen actief beleid gericht op ouderbetrokkenheid."

De openbare school *De Korte Akkeren* in de gelijknamige wijk in Gouda telt 266 leerlingen waarvan 70% allochtoon is – 'afhankelijk van de definitie van allochtoon'. Actieve aandacht bestaat voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie omdat men vindt dat sommige activiteiten moeilijk zonder betrokkenheid van ouders zijn te organiseren. De school participeert in het 'Brugproject', in het kader waarvan Nederlandse lessen worden gegeven, en waarbij speciaal onderwerpen rond de school worden besproken. Zij krijgen daarbij ook opdrachten die ze op school moeten uitvoeren, zoals het bezoeken van de klas waarin hun kind zit. De school doet mee aan een Brede School en werkt samen met de GGD, het ROC en Stichting Opvoedingsondersteuning. De gemeente is actief betrokken bij de bevordering van ouderparticipatie, de Brede School en Onderwijsvoorrangbeleid. Ook de provincie is hier volgens de school bij betrokken.

De school vindt ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie noodzakelijk en in de schoolgids wordt het beleid uiteengezet. De school wil open zijn en met ouders persoonlijk of via de nieuwsbrief communiceren. Er worden 10-minutengesprekken gehouden. Er is een ouderraad en een medezeggenschapsraad. Het beleid gericht op bevordering van betrokkenheid en participatie heeft echter volgens het schoolhoofd weinig effect: "Zowel allochtone als autochtone ouders worden moeilijk bereikt. Niets lukt. Het is frustrerend." Het schoolhoofd denkt dat taalproblemen een belemmering vormen, maar ook onbekendheid met het schoolsysteem. Toch meent men in de school dat de enige strategie die mogelijk is bestaat uit: "Vertrouwen blijven houden, blijven streven naar laagdrempeligheid, blijven proberen en er veel energie insteken." Daarom wil de school de activiteiten rond betrokkenheid en participatie uitbreiden. Men denkt aan een Onderwijskansenplan, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de school. Daarbij wil men gebruik maken van externe bureaus, maar men weet nog niet welke het meest in aanmerking komen. De provincie zou vooral financiële middelen ter beschikking moeten stellen.

### ***Dordrecht***

In totaal zijn er bij vijf scholen interviews gedaan, waarvan drie met meer dan 50% allochtone leerlingen. Op een vierde school is 37% van de leerlingen allochtoon, maar het gaat ook om

leerlingen waarvan maar een van de ouders uit het buitenland afkomstig is. In deze school en ook in de vijfde waarop geen allochtone leerlingen zitten wordt ouderparticipatie niet echt problematisch gevonden en staat men niet echt te springen om ondersteuning hierbij. Op de drie scholen met meer dan 50% allochtonen zijn in kader van het SIS-project allerlei strategieën bedacht om allochtone ouders bij de school te betrekken. Er wordt samengewerkt met instellingen en er is een multidisciplinair team gevormd, met vertegenwoordigers uit instellingen. Men stuit in de achterstandswijk op taalproblemen. Op één van de scholen zijn kinderen met 36 nationaliteiten aanwezig en op een andere school kinderen met 16 nationaliteiten. Een school heeft overwegend Turkse en Marokkaanse kinderen, waardoor het minder gecompliceerd is om de ouders te bereiken. Wanneer er verschillende nationaliteiten aanwezig zijn is het aanstellen van een Turkse leerkracht niet voldoende om de taalbarrière te overbruggen. Op scholen met veel nationaliteiten wordt het noodzakelijk gevonden dat ouders Nederlandse les volgen en kennis nemen van het Nederlands schoolsysteem. Er worden koffieochtenden georganiseerd om de ouders te bereiken en hen erbij te betrekken. Scholen geven aan dat ze een cursus interculturele communicatie willen volgen. Op de drie zwarte scholen krijgen leerlingen het rapport niet mee als de ouders niet komen. Zo probeert men ouders te dwingen op school te komen.

De openbare *Albatrosschool* in Dordrecht telt 200 leerlingen, voor 80% allochtoon en afkomstig van 16 verschillende landen. De school presenteert zich als een wereldschool en wil dat in een nieuw logo tot uitdrukking brengen. Onlangs is er al een project geweest met aandacht voor 'de wereld', waarbij allochtone ouders voor hapjes zorgden, en men vindt dat dit voor herhaling vatbaar is. De school staat in een achterstandswijk en neemt deel aan het SIS-project (Brede School): "Kinderen moeten kennis maken met betere manieren van vrijetijdsbesteding." De school werkt, onder meer in het kader van het SIS-project, samen met instellingen als de Dienst Welzijn Dordrecht, de Buitenschoolse Opvang, de Verlengde Schooldag, Wijkcentra – in het kader van sportstimulering -, en de politie. Al die samenwerking kosten de directeur en adjunct-directeur veel tijd.

Bevordering van ouderbetrokkenheid en –participatie heeft veel aandacht, maar er zijn 'niet zo gek veel ouders die actief participeren.' Aan het begin van ieder schooljaar is er een 'kijkavond'. Dit jaar is men begonnen met het schriftelijk informeren van ouders over het functioneren van het eigen kind. Ouders of de leerkracht kunnen op grond van die informatie een gesprek aanvragen. Onder voorleesmoeders zijn geen allochtonen. Ouders moeten wel naar de rapportbespreking komen, want anders krijgen ze het rapport niet: "We vinden het belangrijk dat ouders weten waarmee hun kind bezig is. Hierdoor staan de neuzen dezelfde kant op." Er bestaat een ouderraad en een medezeggenschapsraad, met in beide gevallen enkele allochtone ouders erin. We merken echter dat ouderparticipatie over de hele linie minder wordt: "Allochtonen waren al weinig betrokken, maar we denken dat ook meespeelt dat mensen individualistischer zijn geworden." Het beleid is nog niet geëxpliciteerd, maar daar wil men verandering in aanbrengen. Om beter met ouders in contact te komen organiseert men, met redelijk succes, sinds een jaar koffieochtenden voor allochtonen en autochtonen. Om de ouders beter te bereiken en met hen afspraken te maken worden vanaf dit jaar cursussen interculturele communicatie, op maat gemaakt, gevolgd. Men hoopt vooral de school laagdrempeliger te maken zodat ouders binnen durven komen. Dat zou ook bereikt moeten worden door aanpassingen van het gebouw: "Wij willen graag nog meer doen, vooral om allochtone ouders beter te bereiken, want dat lukt ondanks het SIS-project nog niet goed. Bij alle partijen bestaat de bereidheid om iets te doen. Het loopt echter vaak vast op geldzaken. Je wordt daardoor erg beperkt in je mogelijkheden." De school wil de bevordering van ouderbetrokkenheid zelf ter hand nemen, maar wel met financiële steun van buitenaf. Men had het liefst een nieuw gebouw gewild, maar door bezuinigingen bij de gemeente kon die wens niet worden vervuld. Nu zorgt de gemeente voor aanpassingen van het gebouw. Met de provincie en provinciale steunfuncties bestaan niet veel contacten: "Financiën kunnen we altijd gebruiken."

Van de 250 leerlingen op de Rooms-Katholieke *Don Boscoschool* in Dordrecht is 80% allochtoon. Leerlingen zijn afkomstig van 36 landen. De school participeert in de Brede School, ge

naamd School in de Samenleving (SIS). Samengewerkt wordt met het schoolmaatschappelijk werk, de schoolarts, stichting Kans – opgericht om mensen in de achterstandswijk meer faciliteiten en daarmee kansen te bieden -, het Piramideproject, de wijkverpleging en het verzorgingshuis. Op school is ‘vrij veel’ aandacht voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie: “Ouderparticipatie is nodig omdat je hun cultuur zo kan leren kennen en het kind beter begrijpen. Het moet, zeker bij allochtone ouders, beter dan het nu gaat. De tweede week van het schooljaar is er ouderavond waarop wordt besproken hoe de school functioneert. Alleen wanneer het om groep 8 gaat is de zaal vol, omdat dan de overgang naar vervolgonderwijs aan de orde komt. Ouders zijn verplicht om naar de rapportbespreking te komen. Slechts drie procent van de ouders is echt actief, bijvoorbeeld in de ouderraad, medezeggenschapsraad, als begeleider bij het zwemmen of voorleesmoeder. Dat zo weinig ouders actief zijn wordt geweten aan zaken als taalproblemen en onbekendheid met het schoolsysteem, maar: “Ouders zijn ook bang om op de een of andere manier te falen.”

De leerkracht vindt dat er extra inspanningen geleverd moeten worden om allochtone ouders toch bij de school te betrekken. Gedacht wordt vooral aan het blijven organiseren van koffieochtenden. Wellicht zou men meer contacten kunnen leggen met zelforganisaties. Ook feestelijke bijeenkomsten lijken perspectief te bieden: “Vorig jaar hebben we een kleuterfeest georganiseerd waarbij alle ouders werden uitgenodigd om erbij te zijn en mee te denken. Het feest was erg leuk en de school zou op deze weg door moeten gaan.” De provincie zou de aandacht voor problemen rond allochtonen op de agenda kunnen zetten en financiële steun kunnen bieden.

De openbare *Wantijsschool* in een achterstandswijk van Dordrecht telt 213 leerlingen op twee locaties. Van de 70% allochtone leerlingen zijn er relatief veel van Turkse en Antilliaanse komaf. De school is sinds drie jaar betrokken bij het Brede School-project School In Samenleving (SIS) en maakt gebruik van middelen in het kader van het Gemeentelijk Onderwijsachterstanden beleid (GOA). Men besteedt actieve aandacht aan bevordering van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, maar het beleid is niet expliciet in een document verwoord. Het wordt vooral belangrijk gevonden dat allochtone ouders goed Nederlands leren, ook omdat dit helpt de woordenschat van kinderen te vergroten. Er worden informatieavonden gehouden, ‘maar daar is niet echt animo voor’. Ouders zijn verplicht om naar de rapportbesprekingen te komen omdat anders het rapport niet wordt overhandigd. Verder is er een ouderraad en medezeggenschapsraad.

Helaas lukt het dus niet goed om de meeste allochtone ouders te bereiken. Hooguit 10% van de ouders is actief betrokken en dan gaat het om een groep van 21 uitsluitend autochtone ouders. Allochtone ouders doen soms wel aan incidentele activiteiten mee. Het gaat om zaken als meewerken bij het overblijven, busvervoer, naar het zwembad gaan, helpen bij versiering bij feesten, schoolthema’s en sportdagen. Allochtonen er bij betrekken kost de school echter veel energie. Volgens het schoolhoofd zijn ouders mede door taalproblemen moeilijk te bereiken. Er bestaat bij hen volgens hem verder een grote onbekendheid met het schoolsysteem. Vaders krijgen bovendien pas belangstelling wanneer de kinderen ouder zijn. De autochtone en Turkse ouders participeren volgens het schoolhoofd naar tevredenheid: “Vroeger kon je de autochtone ouders mee laten draaien in de klas, maar dat mag nu niet meer.” De grote betrokkenheid van Turkse ouders wordt in verband gebracht met hun hoge verwachtingen van de eigen kinderen en hun hoop dat deze na de basisschool goed vervolgonderwijs gaan volgen.

De gemeente voert volgens het schoolhoofd een actief beleid gericht op bevordering van ouderbetrokkenheid. Bij het SIS-project, een initiatief van de gemeente onder coördinatie van een stedelijk projectleider, worden welzijnsorganisaties en creativiteitsorganisaties ingezet binnen het schoolgebouw. Die samenwerking verloopt na een moeizame start nu steeds beter: “Bij het SIS-project ging het er in het begin erg bureaucratisch aan toe en was het echt zoeken naar een goede aanpak. We ontdekten dat het heel belangrijk is om onderwijstaken en andere taken buiten schooltijd goed gescheiden te houden. We wilden niet dat de leerkrachten zich teveel

met de extra activiteiten bezig zouden houden want dan zouden ze overbelast worden.” In samenwerking met de Dordtse Welzijnsorganisatie worden activiteiten aangeboden, vooral voor de kinderen waarvoor niet veel wordt gedaan. Er is hierbij echter niet zoveel aandacht voor ouderparticipatie. In de school worden koffieochtenden gehouden. Er is opvang voor heel kleine kinderen. Activiteiten worden buiten de leerkracht om geboden. Er is een ambulante contactpersoon bij actief. Er zijn activiteiten in het kader van de verlengde schooldag. Op school bestaat een ‘multidisciplinair’ team.

Het schoolhoofd geeft aan dat het ondanks deelname aan het SIS-project moeilijk blijkt om ouders te bereiken. Daarom zoekt men naar nieuwe oplossingen. Ouderbetrokkenheid wil men bevorderen met methodieken als Boekenpret en het Prentenboekenproject, waarbij ouders worden betrokken bij het leren lezen van kinderen. Verder is de Piramidecursus in het kader van de VVE gestart en hier worden ouders bij betrokken. Een projectleider voert het uit en werkt daarbij met thema’s. Kinderen leren woorden in hun eigen taal en het Nederlands en de hoop bestaat dat ze na drie jaar een grote woordenschat hebben. Ouders kunnen binnenlopen om te kijken hoe er met de kinderen wordt gewerkt. Men wil nog meer gebruik maken van koffieochtenden. Er zal worden samengewerkt met een opvoedkundig bureau om ouders met problemen bij de opvoeding te helpen. Bij ondersteuning vanuit de provincie denkt het schoolhoofd vooralsnog vooral aan financiële middelen. Personele middelen zijn genoeg aanwezig door de samenwerking met welzijnsinstellingen.

### ***Naaldwijk***

In Naaldwijk zijn drie scholen benaderd, met steeds minder dan 15% allochtone leerlingen, vaak Marokkanen. In een school zegt men dat men van maar een van de 20 allochtone leerlingen een vader op de ouderavond ziet en men wil de ouders wel degelijk bij de school betrekken. Vaders laten zich zien op scholen maar doen volgens de leerkrachten weinig met de boodschap die zij krijgen over hun kind: “Zij knikken meestal ‘ja’ uit beleefdheid, maar de boodschap lijkt niet steeds over te komen.” Men gaat er namelijk van uit dat moeders toch meer bezig zijn met de opvoeding van de kinderen. De Stichting Buitenlandse Landgenoten die sinds kort ouderparticipatie en betrokkenheid stimuleert wil in samenwerking met scholen koffieochtenden voor Marokkaanse moeders organiseren omdat zij meer met de kinderen bezig zijn dan vaders. Men zou ook graag gebruik maken van hun handvaardigheid. Op de SBL is ook een beroep gedaan om een Marokkaanse leerling te spreken. In sommige gevallen is de invloed van iemand uit de eigen gemeenschap groter dan die van de directeur van de school. Vanuit de school gaat men ook wel eens naar een open dag van de moskee om zicht op de leefwijze te krijgen. SBL organiseert themadagen over onderwerpen als gewoonten binnen bepaalde groeperingen en de situatie thuis.

### ***Maassluis***

In Maassluis zijn interviews gedaan bij vier scholen. Een school met ongeveer 30% allochtonen en 17 nationaliteiten geeft aan dat ze alle ouders, ook allochtonen, op dezelfde manier benaderen. Als een ouder niet verschijnt op de rapportbespreking dan wordt er een extra oproep gedaan, waarbij wordt gewezen op het belang van het kind. Meestal komen ze dan wel. Het meer of minder betrokken zijn van allochtone of autochtone ouders is niet echt een issue op deze school. De directeur merkt dat ook niet alle autochtone ouders actief betrokken zijn. Ook zij krijgen het niet altijd voor elkaar hun zoon zijn huiswerk te laten maken. Omdat allochtone ouders niet massaal wegblijven wil men nog geen extra inspanning verrichten. De school staat wel open voor initiatieven van de ouders. Als de provincie een goed plan heeft om allochtone ouders meer te kunnen betrekken moet volgens de school goed geregeld zijn wie het gaat doen. Men wil niet dat leerkrachten extra werk krijgen.

Een school met 40% allochtone leerlingen afkomstig van acht landen geeft aan dat ze op grond van lange ervaring hebben gemerkt dat iedere groep 'typische kenmerken' heeft: "Marokkaanse en Antilliaanse ouders vinden dat de professionals in de school de eigen zaken, waaronder de zorg voor de opvoeding, zelf moeten regelen. Turken denken vaak mee. Iraniërs valt moeilijk uit te leggen dat het kind niet mee kan omdat de familie-eer dan wordt aangetast." De school zou graag meer achtergrondinformatie willen hebben van verschillende etnische groepen, ook over wat ze van de school verwachten.

Een school met meer dan 50% allochtonen zou ondersteuning willen krijgen van de provincie. Ze zouden graag ervaringen van andere scholen willen weten om niet opnieuw het wiel te hoeven uitvinden. Niet zozeer aan 'mooie methodieken als aan wel aan concrete ideeën over het betrekken van de ouders en hen bewust te maken' bestaat behoefte. De directeur heeft van zijn gezag gebruik gemaakt om bepaalde barrières binnen de Marokkaanse groep te doorbreken. Hij benaderde vrouwen zonder hun man toestemming te vragen en ging daarmee in tegen een advies.

### **Katwijk**

In Katwijk zijn vier scholen benaderd. Een ervan is een witte eliteschool in het oude, dure, centrum. Oude structuren vanuit de kerk zijn nog aanwezig en ouderbetrokkenheid en -participatie neemt alleen maar toe. Er zijn weinig overblijfkinderen en vaak is moeder nog gewoon thuis voor de kinderen omdat de vaders genoeg verdienen. Ook oma's en opa's vangen kinderen op.

Van de 135 leerlingen in openbare *De Krulderschool* in Katwijk is 38% allochtoon. De school heeft incidenteel, maar niet structureel, contact met andere instellingen. Wel bestaat overleg met de naschoolse opvang in het schoolgebouw. De school heeft actieve aandacht voor ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. Men vindt in de school dat de opvoeding van de kinderen niet alleen een zaak is van de school: "Dat doe je samen met de ouders. Zij moeten weten waar de kinderen tussen half negen en vier uur verblijven en wat er daar gebeurt. Ze zijn bijna net zo lang op school als thuis. Leerkrachten hebben niet alleen een onderwijskundige taak maar ook een opvoedkundige." Al een aantal jaren is er 's morgens tussen 8.15 en 8.30 een 'inloopkwartier', waar men de gelegenheid heeft de leerkracht te spreken. Ouders krijgen eens in de vijf weken een informatiebulletin toegezonden en de school heeft een eigen website. Er wordt ondersteunend onderwijs gegeven, niveau spellen en niveau lezen. Verder is er de schoolkrant en de bibliotheek. In de schoolgids staat het reglement voor de ouderraad en medezeggenschapsraad. Knelpunten zijn er vooral rond ouderparticipatie. Op de school merkt men dat steeds meer ouders gaan werken en daaraan wordt mede toegeschreven dat er vooral belangstelling is voor incidentele participatie bij evenementen. Zeker 70 ouders helpen wel eens mee. Maar mensen lijken geen vaste verplichtingen meer aan te gaan en daardoor is de ouderraad en medezeggenschapsraad niet erg in trek.

Een groot knelpunt is de sterk achterblijvende participatie van allochtonen: "Allochtone ouders komen nauwelijks op school, bijvoorbeeld op informatieavonden en rapportbesprekingen, en helpen, op een enkeling bij de kleuters na, nog veel minder. Op ouderavond en rapportbespreking komen sommige allochtone ouders wel, maar anderen blijven zonder afmelding weg: "We hebben met een allochtone moeder eens twee keer een afspraak gemaakt voor een rapportbespreking, en beide keren is ze zonder afmelding niet verschenen. De juf was toen zo nijdig dat ze het rapport niet heeft meegegeven. Bij de 10-minutengesprekken zijn de allochtone ouders niet goed vertegenwoordigd en ze komen vaak op het verkeerde tijdstip." Het schoolhoofd merkt dat binnen de kring van allochtonen verschillen bestaan in de aard van de betrokkenheid van mannen en vrouwen. Betrokkenheid bij school wordt gezien als zaak van de vrouw: "Soms verschijnt de moeder op school terwijl de vader in de auto zit te wachten. Vaders lijken pas betrokken te worden wanneer er problemen zijn, en in groep 8 wanneer een keuze voor vervolgonderwijs gemaakt moet worden." Het schoolhoofd heeft het idee dat allochtonen betrekkelijk ge

makzuchtig zijn waar het om betrokkenheid bij de school gaat. Hij merkt dat ouders ook heel snel een andere school voor hun kinderen kiezen wanneer dat hen door een kleine verhuizing beter uit komt. Dat het misschien niet prettig is voor kinderen die aan een school waren gewend nemen ze volgens hem te gemakkelijk op de koop toe.

Autochtone ouders klagen dat alles op hun schouders terecht komt, maar omgekeerd klagen allochtone ouders dat zij niet gevraagd worden voor een activiteit als het schoolkamp. De school geeft toe dat voor zo'n kamp uiteraard mensen worden gevraagd die zich al inzetten: "Dan vraag je geen allochtone ouders. Want dan lijkt het alsof autochtonen alleen goed zijn voor de klussen op school terwijl allochtonen gezellig mee mogen naar het kamp." De zaak van de ongelijke participatie tussen mensen met verschillende culturele achtergronden ligt dus nogal gevoelig en de school heeft gemerkt dat men daar uiterst voorzichtig mee moet omgaan. Men vindt dat openheid geven de beste benadering in dergelijke gevallen is. Het schoolhoofd wil alle ouders op dezelfde manier benaderen en niet, bijvoorbeeld met ondersteuning van buiten, een afzonderlijk beleid ontwikkelen voor allochtonen: "Je maakt het dan te makkelijk voor de mensen. De kinderen doen het prima in de klas. Als de ouders willen integreren moeten ze daar zelf moeite voor doen. Je kunt ook niet steeds alle informatie in verschillende talen vertalen. Dat gaat veel te veel geld kosten en zo worden de ouders te veel verwend. Ze moeten zelf moeite doen om Nederlands te leren. Ik denk verder niet dat mensen meer gaan meehelpen als ze vertaalde brieven beter begrijpen." Omdat er onder de autochtonen nog steeds voldoende mensen meehelpen bestaat er bij de school echt een grote behoefte om de participatie onder allochtonen te stimuleren. Men zou echter best allochtonen beter willen bereiken. Daarom staat hij wel open voor suggesties in die richting, ook van allochtonen zelf. Een tijd geleden heeft men contact gehad met de voorzitter van een Turkse zelforganisatie. Toen is ook een tijdje een OALT-leerkracht aangesteld geweest: "Het werd een flop. De leraar kwam vaker niet dan wel opdagen." De school is benieuwd naar suggesties vanuit de provincie of de steunfunctieorganisaties. In de school kan men zich echter nog niet zo goed voorstellen hoe instanties kunnen helpen: "Misschien door financiële steun." De school is bang overstelpt te worden 'met allerlei programma's'. De school wil niet dat allochtonen apart worden benaderd.

## **Leiden**

Er zijn vier scholen betrokken in het onderzoek, waarvan er twee ongeveer 80 tot 90% allochtone leerlingen hebben. De Viersprong heeft een oudercontactpersoon om allochtone ouders te betrekken. Ouders worden persoonlijk benaderd en dat gaat goed. Een andere school heeft nog niet zo'n medewerker en zou die ook graag in huis hebben. Men vraagt zich af of de provincie daar gelden voor kan vrijmaken. Beide scholen doen er alles aan allochtonen erbij te betrekken.

De openbare *Teldersschool* in Leiden telt 170 leerlingen, waarvan ongeveer 75% allochtoon, met 20 landen van herkomst. De Marokkaanse groep is de grootste en daarom werkt men met een Marokkaanse onderwijsassistent. Met andere scholen wordt samengewerkt 'om te komen tot creatieve oplossingen'. Hoewel niet duidelijk is of er sprake is van een 'Brede School' wordt wel samengewerkt met instellingen als Thuis Op Straat (TOS), Leidse Welzijns Organisatie (LWO), politie, GGD-Zuid-Holland Noord en het schoolmaatschappelijk werk. Met het sportbedrijf van de gemeente Leiden werkt men samen in verband met naschoolse activiteiten en sportdagen: "De instellingen hebben elkaar al lang geleden opgezocht omdat men raakvlakken heeft. We vormen een buurtnetwerk waarin we problemen binnen de wijk bespreken. We willen verder naast educatieve ook recreatieve activiteiten aanbieden zodat kinderen zich nog beter lichamelijk en sociaal-emotioneel kunnen ontwikkelen en leren samenwerken."

Ouderbetrokkenheid heeft de aandacht van de school. Vooral taalproblemen, maar ook wel cultuurverschillen, maken betrokkenheid moeilijker. Er wordt gewerkt met een onderwijsassistent die Arabisch, Berber en Nederlands spreekt. Verder is er een leerkracht van Turkse afkomst. Met ouders is doorgaans zes keer per jaar contact. De 10-minutengesprekken en rap

portbesprekingen worden goed bezocht. Eventueel worden aanvullende afspraken voor een gesprek gemaakt. De school probeert in principe iedereen te bereiken en getroost zich alle moeite om hierin te slagen. Voor wat de 10-minutengesprekken betreft is dat bij de laatste keer bij slechts bij tien ouders niet gelukt. De informatieavonden aan het begin van het jaar worden veel minder goed bezocht, ook omdat moeders 's avonds niet komen. De laatste keer waren er 50 mensen aanwezig. Drie keer per jaar wordt een koffieochtend georganiseerd die druk worden bezocht: "Ouders die het Nederlands beter beheersen maken vertalingen voor degenen die dat niet doen. De ene moeder trekt zo de andere mee." Vaders komen nauwelijks op koffieochtenden.

De ouderparticipatie verloopt soms moeizaam: "Ik hoop dat ouders lastig zijn want dat betekent dat ze betrokken zijn. De school moet 'lastige ouders' terdege serieus nemen en hun kritiek ter harte nemen. De school moet blokkades voor deze natuurlijke betrokkenheid wegnemen. Ouderbetrokkenheid is van essentieel belang voor de ontwikkeling van kinderen. Iedere ouder heeft het beste voor met de eigen kinderen, maar door cultuurverschillen en taalproblemen lijkt het of ouders niet betrokken zijn. Marokkanen leggen een erg grote verantwoordelijkheid bij de school, zeker als het om schoolzaken gaat. Het is hier niet zo dat ze niet betrokken zijn, maar ze hebben daar een andere kijk op en vinden dat leerkrachten als professionals schoolproblemen moeten oplossen. Moeders hebben het thuis erg druk met kinderen en kunnen moeilijk tijd vrijmaken. Probleem is dat bevolkingsgroepen weinig mengen, maar dat de school wel met een gemengde ouderraad en medezeggenschap wil werken. In de medezeggenschapsraad zitten nu een Nederlandse en Marokkaanse moeder en een Surinaamse vader."

Er bestaat op de school een opstaproject op initiatief van de gemeente Leiden - in het kader van het GOA-beleid in het leven geroepen - waarbij Egyptische, Somalische, Turkse, Marokkaanse en Nederlandse ouders taalcursussen volgen en zo deelnemen aan activiteiten die aan de school gelieerd zijn: "Ook dit is ouderbetrokkenheid." In het kader van gemeentelijk VVE-beleid bestaat samenwerking met peuterspeelzalen. In de school vindt men dat scholen met andere instellingen en de gemeente moeten gaan overleggen over contacten in de wijk en 'de koers die we met zijn allen willen varen. De Brede School lijkt een uitkomst'.

Om de ouderbetrokkenheid te verbeteren zou het schoolhoofd graag de beschikking krijgen over een oudercontactpersoon, vooral in verband met taalproblemen. De provincie zou hierbij kunnen helpen. In de school wil men verder zo goed mogelijk geïnformeerd zijn over de culturele achtergrond van de kinderen en hun ouders. In de praktijk doet de Marokkaanse onderwijsassistent hier veel goed werk. Inzicht in achtergronden zou ook de communicatie kunnen vergemakkelijken, zo wordt verondersteld: "Het voeren van moeilijke gesprekken met autochtonen is al moeilijk. Met allochtonen is dat des te meer het geval. De school wil dat daarom cursussen worden aangeboden aan de leerkrachten en hierbij zou de provincie behulpzaam kunnen zijn. Tenslotte heeft men plannen om senioren uit Leiden Zuid-West in te schakelen in de school. Er is vaak ongenoegen bij autochtone ouderen over allochtone kinderen. De ouderen bellen onnodig de politie en hierdoor ontstaat een slechte sfeer. De school zou senioren een actieve rol willen geven en is bezig met de LWO een plan te ontwikkelen. Senioren zouden bijvoorbeeld kunnen helpen in de bibliotheek of bij taallessen, waardoor de onderlinge contacten zouden kunnen verbeteren en zijzelf uit het isolement zouden komen. Ook een oudercontactpersoon zou erbij betrokken kunnen worden. De school is nu afhankelijk van fondsen en zouden structurele financiering op prijs stellen.

Op de openbare school *De Viersprong* in Leiden zitten 159 leerlingen waarvan 90% allochtoon is. Het gaat om zo'n vijf nationaliteiten waarbij Marokkanen en Turken de grootste groepen vormen. Daarnaast is er een groep Somaliërs. De school doet mee aan een project Brede School, maar de meeste activiteiten die daarin passen, zoals verlengde schooldag of oudercursussen, worden door de school zelf georganiseerd. Twee jaar geleden heeft de school aan ouders gevraagd waaraan bij hen belangstelling bestond. Daarna is bij instellingen, ook buiten



Leiden, nagegaan welk aanbod bestond, waarna met een Rotterdamse organisatie in zee is gegaan.

In de school vindt men ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie noodzakelijk: "Je moet het samen doen. Ouders hebben hoge verwachtingen en ze moeten aangesproken worden op hun eigen verantwoordelijkheid wat dat betreft." De school heeft een actief, ook op papier staand, beleid gericht op ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie. Het schoolhoofd vindt dat de betrokkenheid van de meeste ouders goed is: "Natuurlijk zijn sommige ouders moeilijk te bereiken, maar dat wil niet zeggen dat ze minder betrokken zijn." Speerpunt van beleid is de oudercontactpersoon die al drie jaar een brug probeert te vormen tussen de school en de ouders. De persoonlijke benadering staat hierbij centraal en de contactpersoon stapt bijvoorbeeld op het schoolplein op ouders af. Een contactpersoon blijkt zeker 112 gezinnen aan te kunnen. De oudercontactpersoon is tevens overblijfcoördinator, die overblijven samen met ouders regelt, en gastdocent bij de Verlengde Schooldag: "Kern van de bevordering van ouderbetrokkenheid is het geven van persoonlijke aandacht, maar dat kost veel tijd. Daarom worden sommige zaken gedelegeerd naar de oudercontactpersoon. Het geeft verlichting van de werkdruk van leerkrachten. We merken heel duidelijk de meerwaarde van de oudercontactpersoon. Alle ouders weten haar te vinden."

Daarnaast kunnen ouders activiteiten op school begeleiden en zijn er ouderavonden via welke verkiezingen voor de medezeggenschapsraad worden gehouden. Die raad functioneert goed: "Er wordt actief meegedacht." Bij de Spelinloop komen moeders kijken. In groep 4 wil de leerkracht alle ouders erbij betrekken via 'Stap Door', maar hij moet er rekening mee houden dat veel ouders werken. Daarom worden zowel in de ochtend als in de avond bijeenkomsten georganiseerd. Rapportbesprekingen zijn een succes. Koffieochtenden worden al lang georganiseerd. De laatste vijf jaar worden er thema's aan gekoppeld, zoals televisiekijken, Brede School en blijven zitten, opvoedingsproblemen, luisteren en gehoorzamen. Ze worden goed bezocht door Turkse en Marokkaanse ouders, maar minder goed door Somaliërs. Somaliërs blijken meer in het algemeen moeilijker te bereiken dan Turkse en Marokkaanse vrouwen die al bezig zijn met allerlei activiteiten via welke men toegang tot hen heeft. Ongeveer de helft van alle ouders vertoont enige vorm van actieve participatie. Een keer per jaar is er een 'bedankmiddag' waarbij de ouders uit 112 gezinnen die zich drie keer of vaker hebben ingezet worden geëerd.

Nu is men met drie ander scholen bezig de Bede School in Leiden-Noord handen en voeten te geven. In het kader daarvan wil men zich ook op ouders richten. Samengewerkt wordt met het schoolmaatschappelijk werk, de Riagg, de GGD, de bibliotheek, de wijkagent, peuterspeelzalen, Bureau Jeugdzorg en het ROC (ivm een cursus in de eigen taal). Daarbij is sprake van sturing vanuit de dienst Onderwijs van de gemeente, die beleid voert in het kader van GOA en VVE. In het schoolgebouw wordt 18 weken per jaar een keer per week de Verlengde Schooldag gegeven. Kinderen kunnen daarbij kiezen uit koken, tekenen, techniek, natuur, toneel, computer en judo. Activiteitenbegeleiders worden ingehuurd en betaald via het GOA-beleid. Het schoolhoofd vindt de samenwerking met het Bureau Jeugdzorg minder goed: "Men heeft daar niet goed in de gaten hoe het onderwijs in elkaar zit en met welke hulpvragen men zit. Het Bureau Jeugdzorg is erg bureaucratisch. Er is nog geen multidisciplinair team. Ik vind dat de gemeente ervoor moet zorgen dat de drempels van het Bureau Jeugdzorg lager moeten worden."

Het schoolhoofd zou graag zien dat mensen in de ouderraad een cursus over inspraak gaan volgen, maar ook na haar aandringen is er nog weinig enthousiasme van de leden: "Men durft het niet goed aan, maar als ze het zouden willen ga ik op zoek naar een geschikte docent." De school heeft overblijfmoeders overigens al verplicht om een door de school bij de schoolbegeleidingsdienst ingekochte cursus te volgen.

De school zou best gebruik willen maken van steun vanuit de provincie of steunfunctieorganisaties. In principe wil men in kaart brengen welk aanbod er is en wat het best bij de eigen situatie past. Zo zijn enkele jaren geleden cursussen interculturele communicatie en opvoedingspatro

nen gevolgd. Het schoolhoofd weet dat PJ Partners met ouderbetrokkenheid bezig is omdat men door hen met vragen is benaderd. Het schoolhoofd zou een behoeftepeiling via een enquête willen doen bij ouders en daarbij tevens na te willen gaan wat de school kan bieden. Daarover is er al een gesprek met een bureau geweest. De school zou graag de Somalische groep willen bereiken, maar weet niet hoe dit moet. De school zou ook graag de activiteiten rond bevordering van betrokkenheid beter in kaart willen brengen (monitoring): “Dan heb je heel helder wat je gedaan hebt, waarom dingen zijn gedaan en wat de knelpunten waren. Ook een evaluatie door een extern bureau zou welkom zijn.” Verder wil de school dat bij de Brede School meer aandacht komt voor ouders. De helft van de leerkrachten van de school neemt deel aan een ‘dure’ studiereis, georganiseerd door de stichting Gemengd Goed uit Utrecht, naar Marokko, onder meer om inzicht te krijgen in de opvoedingscultuur en aanpak van problemen rond onderwijs, opvoeding en de aanwezigheid van verschillende talen. Marokkaanse ouders wisten van die reis en konden nuttige adressen doorgeven. Geld voor dergelijke studiereizen vanuit de provincie zou welkom zijn.

### ***Sliedrecht***

Hier gaat het steeds om een klein percentage allochtonen leerlingen. Sliedrecht kent namelijk niet zoveel allochtone inwoners. Van het totale leerlingen bestand is ongeveer 10% allochtoon. Op een van de scholen zijn er overwegend Turkse leerlingen wat het gemakkelijk maakt om via een Turkse OALT leerkracht ouders te bereiken. De Surinaamse ouders hebben geen problemen met de Nederlandse taal.

# Hoofdstuk 3

## Conclusies en suggesties

De onderzoeksvragen waren: Welke behoefte hebben gemeenten en scholen aan ondersteuning op het gebied van ouderparticipatie? Welke vorm moet die ondersteuning volgens hen krijgen? Voor welke, eerder geïnventariseerde, methodieken bestaat draagvlak? Welke rol zouden één of meer steunfunctieorganisaties kunnen vervullen? Welke rol zou de provincie kunnen vervullen op het terrein van de ouderparticipatie? Kan een instituut als het Verwey-Jonker Instituut een rol spelen?

Hier volgen de belangrijkste onderzoeksresultaten:

- Betrokkenheidsproblemen zijn er vooral rond allochtone ouders, maar in nogal wat gevallen merkt men op dat er een terugloop van betrokkenheid is bij autochtonen (werkende vrouwen; individualisering etc). In sommige echte achterstandswijken gaat het om een probleem bij zowel allochtonen als autochtonen en het is duidelijk dat het gemiddelde opleidingsniveau ook een rol speelt. Van geringe betrokkenheid is zeker geen sprake bij sommige 'middenklasscholen', bijv. heel christelijke scholen in Katwijk waarbij moeders van leerlingen niet werken en men een zeer grote betrokkenheid toont.
- Sommige scholen laten weten dat ze op wat langere termijn ook bang zijn voor terugloop in betrokkenheid van autochtonen, door de aanwezigheid van tweeverdieners en vermindering van de bereidheid tot inzet bij ouders.
- Vaak is er een kleine groep actieve vrijwilligers (15 -25), waarbij bijna nooit allochtonen zijn; deze groep wordt steeds zwaarder belast.
- Opgegeven redenen van moeilijk betrekken allochtonen zijn vooral: taalproblemen, culturele oorzaken (de school heeft de taak op te voeden); onbekendheid met het schoolsysteem, maar ook ' gebrek aan belangstelling' , onzekerheid en angst bij allochtonen om een slechte indruk te maken. Allochtonen willen soms wel meedoen met heel specifieke activiteiten, zoals meegaan met schoolreisjes. Ook de kosten vormen soms een probleem. Scholen geven aan dat de verlengde school met sport, muziek etc. nuttig zijn, maar dat niet alle gezinnen een ouderbijdrage kunnen leveren. Subsidies zijn dus welkom.
- Vooral bij hoge percentages allochtone leerlingen wordt het voor de school een probleem. Bij kleine aantallen ziet men het probleem niet echt, of lukt het om de paar allochtone ouders individueel via huisbezoek te bereiken.
- Veel scholen hebben al interessante praktijken/methodieken ontwikkeld om allochtonen meer te betrekken, vaak met steun van een plaatselijke organisatie als de Stichting Buitenlandse Landgenoten of zelforganisaties.

- Sommige scholen hebben geen behoefte aan ondersteuning, ofwel omdat er een grote ouderbetrokkenheid is (christelijke scholen bijv) of omdat het volgens de school om een marginaal probleem gaat, ofwel omdat men teveel inhoudelijke participatie eigenlijk wel 'lastig' vindt (natuurlijk heeft men altijd behoefte aan hand- en spandiensten).
- Bij enkele scholen vindt men dat bevordering van betrokkenheid niet de verantwoordelijkheid van scholen is, maar van de ouders is. Men vindt dan dat de betrokkenheid bij de opvoeding in een vroeg stadium moet beginnen (voor de schoolleeftijd) en bijvoorbeeld gestimuleerd moet worden door een consultatiebureau.
- Verschillende scholen, vooral met (veel) allochtonen, zouden wel steun bij de bevordering van betrokkenheid en participatie willen hebben, maar die zou op maat moeten zijn. Men heeft vaak geen uitgesproken mening over waaruit die steun zou moeten bestaan. Daarover zou nader overleg moeten worden gevoerd. Men zou eerst meer inzicht willen hebben in waaruit het aanbod zou kunnen bestaan. In feite worden echter de verschillende aan het begin van dit rapport genoemde methodieken als belangwekkend genoemd.
- Bij scholen bestaat vooral dan behoefte aan ondersteuning van buitenaf wanneer een vrij groot percentage allochtone leerlingen aanwezig is, zeker wanneer het om een achterstandswijk gaat. In veel gevallen neemt men dan overigens al deel aan projecten zoals de Brede School. Maar ook wanneer het percentage allochtone leerlingen niet zo groot is bestaat wel behoefte aan ondersteuning. Dat is vooral het geval omdat men dan vaak niet deelneemt aan een project als de Brede School.
- Naarmate er sprake is van een grotere diversiteit binnen de allochtone leerlingen, vooral qua nationaliteit, wordt het moeilijker om een strategie ter bevordering van ouderbetrokkenheid te ontwikkelen. Voor twee groepen kan je namelijk voor vertaalde brieven zorgen, maar het is lastig om bijvoorbeeld voor 18 verschillende nationaliteiten te vertalen. Soms worden er cassettebandjes ingesproken. De strategie om koffieochtenden voor moeders met een bepaalde etnische achtergrond te organiseren wordt erg omslachtig.
- Scholen zijn bezig met allerlei strategieën om allochtone ouders erbij te betrekken en willen ondersteuning op maat die aansluit bij waaraan men in het eigen geval behoefte heeft en waar men al mee bezig is. In veel gevallen heeft men al iets opgezet, maar komt de continuïteit in gevaar omdat middelen ontbreken.
- Binnen scholen wordt aangegeven dat men zelf beter op de hoogte wil zijn van de culturele achtergrond van de verschillende etnische groepen. Men wil graag cursussen hierover volgen. Die ruimte zou er, qua tijd en geld, moeten zijn, vindt men. Cursussen moeten worden ingekocht. Op die manier hoopt men meer begrip voor elkaar te krijgen.
- Verschillende gemeenten zien het onderwerp ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie niet als een eigen prioriteit, maar zien het wel als verantwoordelijkheid van de scholen. Andere gemeenten, vooral die welke al met het onderwerp bezig zijn (bijv. Gouda) zouden graag zelf bij het beleid betrokken blijven. Sommige scholen verwachten van de provincie zaken als: subsidie om zaken aan te pakken; het bieden van mogelijkheden tot uitwisselen van informatie en ervaring, en het bekend maken van 'good practices'
- Men zou soms willen weten wat de wensen zijn van de allochtone ouders t.a.v. de scholen. De school zou graag inzicht willen hebben hierin. Verschillende respondenten hebben behoefte aan onderzoek naar de redenen waarom verwachtingen van ouders en leerkrachten botsen en naar strategieën om nader tot elkaar te komen.

Hier volgen enige suggesties voor een aanpak:

- De provincie Zuid-Holland wordt aangeraden een strategisch plan te ontwikkelen om het provinciale beleid gericht op bevordering van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie vorm te geven. Van belang is dat de provincie zich een helder beeld vormt, ook op basis van dit onderzoek, van de problematiek en de verwachtingen bij andere partijen, waaronder met name scholen, gemeenten, allochtone en autochtone ouders, instellingen en organisaties. Het is van belang dat bij relevante partijen draagvlak bestaat voor het beleid. Bij het ontwikkelen en uitvoeren van het plan kan de provincie samenwerken met verschillende partijen. Voor de uitvoering zijn de steunfunctie-instellingen onontbeerlijk.
- In een plan zou mogelijk gewerkt kunnen worden met lokale pilotprojecten, waarbij strategieën worden ontwikkeld voor een integrale lokale aanpak, die vervolgens op grotere schaal kunnen worden overgenomen. Het is van belang dat de pilots met elkaar in verbinding staan zodat men van elkaar kan leren. Om overdraagbaarheid te bevorderen dienen processen en producten door begeleidend monitoren goed in kaart te worden gebracht.
- Bij de pilots is het van belang om vraaggericht te werken en uit te gaan van aanwezige knelpunten, behoeften, verwachtingen en aanzetten tot een aanpak. Ook op lokaal niveau dient, bij voorkeur door een werkgroep waarin relevante partijen vertegenwoordigd zijn, een strategie te worden ontwikkeld. Daarbij dient een visie op de problematiek en de richting van oplossingen te worden ontwikkeld, de omgeving te worden onderzocht en een strategisch (werk-)plan te worden ontwikkeld. Het is daarbij nuttig om aan te sluiten bij de opvattingen, gebruiken, verwachtingen en mogelijkheden van allochtone – en autochtone – ouders. Wanneer daarover nog onduidelijkheid bestaat moet hierover informatie boven tafel komen. Het is nodig dat ook hier een draagvlak bij de verschillende partijen aanwezig is. Steunfunctieorganisaties kunnen zorg dragen voor de begeleiding van de projecten. Afhankelijk van de mogelijkheden van de lokaal aanwezige partijen en aanwezige andere projecten kan een plan worden gemaakt waarbij verschillende actoren een rol kunnen krijgen. Steunfunctieorganisaties PJ Partners (De Jong, 2000), Stimulans (Marinelli, z.j.) en het Centrum voor Integratiebevordering (CIB) hebben al een aanzet gegeven voor een lokale strategische aanpak waarin naar partners voor de uitvoering moet worden gezocht. Het CIB geeft aan dat het nodig is dat een partij als een school de activiteiten als steun en niet als meer werk ziet. De steunfunctieorganisatie levert dan zelf: deskundigheid, steun, implementatie, organisatie en evaluatie.
- In de pilots kunnen onderzoeksactiviteiten nodig zijn. Om de resultaten van pilots overdraagbaar te maken is het voorts nodig processen, knelpunten en resultaten goed te monitoren. Het Verwey-Jonker Instituut zou ondersteuning kunnen bieden waar het om dergelijke onderzoeksactiviteiten gaat.



# Hoofdstuk 4

## Literatuur

Van Daal, H.J. (2000) Vrijwilligerswerk en overheid, een veelbelovende relatie? In: *Wie is mijn naaste? Het sociaal debat 2*. 's-Gravenhage, Elsevier bedrijfsinformatie.

Van Daal, H.J. (2001) *Het middenveld als smeltkroes*. Verschuivingen in participatie en deelname aan vrijwilligerswerk in multicultureel Rotterdam. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.

Van Daal, H.J. en N. Broenink (1998) *Intercultureel vrijwilligerswerk*. Ervaringen en tips. Utrecht, Jan van Arkel.

Van Daal, H.J., A. Huygen, H. Swinnen (1998) *Samen werken aan Operatie Speel Goed*. Een procesevaluatie van het Convenant 0-6-jarigen in Rotterdam. Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.

Govaart, M, H.J. van Daal, A. Münz, J. Keesom, m.m.v. N. Broenink (2001) *Vrijwilligerswerk wereldwijd*. Utrecht, NIZW-uitgeverij.

De Jong, S. (2000) *Handboek ouderbetrokkenheid*. PJ Partners, Rotterdam.

*Marinelli, C.M. (z.j) Kiezen voor delen*. Stichting Buitenlandse Werknemers Rijnmond, Rotterdam.

Alta, S., Burgert, J. en van Toorn, H. (z.j.) *Eindrapport praktijkgericht onderzoek ouderparticipatie*. B&A-groep, Den Haag.





# Bijlage 1

## Vragenlijst scholen

School:

Plaats:

Functie en naam geïnterviewde:

- Schoolhoofd
- Anders, te weten:

### **ACHTERGRONDVARIABLEN**

**Aantal leerlingen op school:**

**Aantal docenten (inclusief onderwijsassistenten e.d.)**

**Percentage leerlingen van allochtone afkomst**

- < 10%
- 10-25%
- 25-50%
- > 50%

**Wat is de (religieuze) achtergrond van de school:**

- Openbaar
- Rooms-Katholiek
- Protestants Christelijk
- Anders

**Bijzonder onderwijssysteem:**

- Montessori
- Kees Boeke
- Vrije school
- Dalton

Lijst aanvullen

**Speciaal onderwijs? (zmk, zmlk, mytyschool, speciaal ond. voor autisme etc)**

- Ja
- Nee

**Brede school?**

- Ja
- Nee

**Is er binnen uw school actieve aandacht voor ouderparticipatie (betrokkenheid)?**

*Let op doorvragen.*

- Ja
- Nee → ga verder naar laatste pagina

**Zo ja op welke manier:**

**Staat dit beleid op papier?**

- Ja (Opvragen)
- Nee

**Hoe functioneert het beleid?**

- Goed
- Redelijk
- Slecht

*Doorvragen en aanvullen:*

**Wat gaat goed (succesfactoren)**

**Wat gaat minder goed (faalfactoren)**

**Welke voorwaarden zijn nodig om het (beleid) te laten slagen.**

**Wat was de aanleiding om aan dit onderwerp aandacht te besteden?**

- Altijd al veel aandacht voor geweest
- Een speciaal project
- Het beleid van de overheid (gemeente \ provincie \ landelijk)
- Weinig contact met een bepaalde groep ouders
- Problemen met leerlingen (op school)

**Waarom vindt u ouderparticipatie belangrijk?**

**Wat is uw oordeel over de ouderbetrokkenheid/participatie over het algemeen. (Is er bijv. verschil tussen de allochtonen en autochtonen?)**

**Welke methodieken worden gehanteerd om ouders te betrekken of te laten participeren op scholen?**

**Doorvragen eerstelijns en tweedelijns methodieken (zie B&A rapport)**

**RELATIE MET DE OUDERS**

**Zijn er knelpunten bij het betrekken van (allochtone) ouders? Zo ja welke:**

- Nee
- Ja
  - Ouders zijn moeilijk te bereiken
  - Taalproblemen
  - Culturele verschillen
  - Onbekendheid van ouders met het schoolsysteem
  - Te kort aan faciliteiten / mensen
  - Anders:

**Welke vormen van betrokkenheid / participatie zijn binnen uw school aanwezig?**

- Participeren \ begeleiden aan activiteiten op school
- Ouderraad
- medezeggenschapsraad
- Meegaan met schoolreisjes
- Voorleesmoeders en vaders,
- Ouderavond
- Rapportbespreking
- 10 minuten gesprek
- Informatie verspreiden (schoolgids)
- vertrouwenspersoon uit de doelgroep
- informele bijeenkomsten
- schoolbestuur
- ouderkamer
- koffiebijeenkomsten
- Anders:

**Hoeveel ouders zijn ongeveer actief ?**

*Per onderdeel? Vragen naar verschil in betrokkenheid (ouderavonden) en participeren?*

**Is er speciaal project gaande of worden er speciale activiteiten georganiseerd om ouders meer te betrekken?**

- Ja
- Nee

**Zo ja welke?**

**Wordt er samengewerkt met andere instellingen**

- In het kader van de brede school
- Welzijnsinstellingen
- Jeugdhulpverlening
- Gezondheidszorg
- GGD \ schoolarts
- Organisaties van allochtonen
- Sportorganisaties
- Gemeente
- Anders:

**Bent u van plan de activiteiten uit te breiden?**

- Ja
- Nee

**Zo ja welke**

**Is er behoefte aan verandering /verbetering van de ouderbetrokkenheid/participatie**

**In welke richting (welk thema); welke doelgroep**

**Aan welke methoden denkt u hierbij?**

**Met steun van wie? (rol van de gemeente, organisaties, provincie en organisatie)**

**GEMEENTE / PROVINCIE**

**Welke rol speelt de gemeente?**

- Geen
- Initiator (aanzetten tot vernieuwing)
- Regisseur (partijen bijeen brengen)
- Financier van projecten
- Anders:

**Heeft de gemeente een actief beleid gericht op ouderbetrokkenheid?**

- Ja
- Nee

**Waarmee kan de gemeente u ondersteunen?**

**Welke rol speelt de provincie en steunfunctieorganisaties (PJ-Partners, SNO, CIB, Stimulans (Krosbé en SBWR, Meander)?**

- Geen
- Initiator (aanzetten tot vernieuwing)
- Regisseur (partijen bijeen brengen)
- Financier van projecten
- Anders:

**Heeft de provincie een actief beleid gericht op ouderbetrokkenheid?**

- Ja
- Nee

**Waarmee kan de provincie u ondersteunen?**

***INDIEN GEEN BELEID.***

**Wat is de reden waarom er geen aandacht is voor ouderparticipatie?**

**Zou u wel aandacht aan dit onderwerp willen besteden?**

**Wat is daarvoor nodig?**

# Bijlage 2

## Informanten uit gemeenten

### **Gemeente Naaldwijk**

Hr. B. Delsman, beleidsmedewerker onderwijs  
Mevr. E. Kalsbeek (Stichting Buitenlandse Landgenoten)

### **Gemeente Maasluis**

De heer Lub

### **Gemeente Gouda**

Mevr. M. Kennis

### **Gemeente Sliedrecht**

De heer T. Rotmeijer

### **Gemeente Dordrecht**

De heer H. van Gulp, de heer Azzougarh

### **Gemeente Delft**

Hr. Hoeben (Brede School), Hr. Boskeljon (Onderwijs)

### **Gemeente Gorinchem**

Mevr. Berkelmans (Welzijn; Brede School )

### **Gemeente Zoetermeer**

Hr. P. van der Wart, Mevr. A. van Kuijen

### **Gemeente Leiden**

Hr. L. de Jonge

### **Gemeente Katwijk**

Hr. Haasnoot



## **Bijlage 3**

### **Benaderde scholen**

Gesprekken zijn gevoerd, – bijna steeds – met het schoolhoofd van de volgende scholen:  
(enkele scholen zijn anoniem gebleven)

- Delft: Omnibus, Oosterpoort, Regenboog, Jan Vermeer
- Dordrecht: Albatros, Don Bosco, Horizon, Kristal, Wantijs,
- Gorinchem: Baanbreker, Floris van Dalem, Mariëngaarde, Samen Onderweg
- Gouda: Korte Akkeren, Carrillon, Casimir, Park en Dijk, Nieuw Burgvliet
- Katwijk: Farel, Krulder, Marnix, Sjaloom
- Leiden: Lorentz, Telders, Viersprong
- Maassluis: Prinses Cristina, Regenboog, Westhoek, Kardinaal Alfrink
- Naaldwijk: Overture, Palet, Startblok
- Sliedrecht: Johan Calvijn, Henry Dunant, Oranje Nassau





## Colofon

**OPDRACHTGEVER:** Provincie Zuid-Holland

**CONTACTPERSOON:** Hetty Honselaar, beleidsmedewerker Diversiteitsbeleid

**AUTEUR:** Drs. H.J van Daal

**UITVOERING DOOR:** Drs. ing. N. Broenink, drs. E.M. Kromontono en dr. N. Tabibian

**KLANKBORDGROEP:** Mevr. J. Parker (Krosbe/Stimulans)  
Mevr. M. Wermer (Stichting Opvoedingsondersteuning)  
Dhr. S. van Duyvenbode (Centrum voor Integratiebevordering)  
Mevr. M. Kramer (Centrum voor Integratiebevordering)  
Mevr. S. de Jong (PJ Partners).  
**Commentaar** werd ook geleverd door mevr. dr. T.V.M. Pels (Verwey-Jonker Instituut)

**REPRO:** S. Rijkers

**UITGAVE:** Verwey-Jonker Instituut

De publicatie kan besteld worden bij het Verwey-Jonker Instituut. Kromme Nieuwegracht 6, 3512 HG Utrecht, telefax 030-2300683, e-mail [secr@verwey-jonker.nl](mailto:secr@verwey-jonker.nl), onder vermelding van "*Bevordering van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie op basisscholen*", uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 90-5830-103-6

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2002